

Regeling Projectsubsidies voor literair vertalers

Het bestuur van de Stichting Nederlands Letterenfonds,
gelet op de Algemene wet bestuursrecht,
gelet op artikel 10, vierde lid, van de Wet op het specifiek cultuurbeleid,
gelet op het Algemeen reglement Nederlands Letterenfonds,
besluit:
De volgende regeling Projectsubsidies voor literair vertalers vast te stellen.

Artikel 1. Definities

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *bestuur*: het bestuur van het Letterenfonds;
- b. *belastbaar verzamelinkomen*: het bedrag, zoals gedefinieerd in artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en zoals definitief vastgesteld door de inspecteur van de Belastingdienst in de definitieve aanslag inkomstenbelasting;
- c. *Cariben*: het Caribisch deel van het Koninkrijk zijnde de landen Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de drie openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius;
- d. *Engels*: de Engelse taal zoals door haar moedertaalsprekers wordt gehanteerd in het Caribisch deel van het Koninkrijk;
- e. *gevorderde vertaler*: een natuurlijk persoon die op het moment van het indienen van de aanvraag minimaal twee vertalingen op grond van een modelcontract heeft gemaakt, waarvan minimaal één reeds gepubliceerd;
- f. *hij*: onder hij wordt tevens verstaan iedere andere genderaanduiding die door de betreffende persoon als geëigend wordt ervaren;
- g. *Letterenfonds*: Stichting Nederlands Letterenfonds;
- h. *modelcontract*: een overeenkomst tussen vertaler en uitgeverij betreffende de exploitatierechten op de publicatie waarin minimaal de bepalingen over het royalty-percentage en de licentie zijn overeengekomen, zoals geregeld in het Modelcontract GAU (of LUG)/Auteursbond voor literaire vertalingen;
- i. *Papiaments*: Papiamentu en Papiamentu;
- j. *starter*: natuurlijk persoon die een projectsubsidie aanvraagt op grond van deze regeling voor een eerste, tweede of derde literaire vertaling of voor een vertaling uit een taal dan wel in een taalcombinatie waarvoor de aanvrager niet eerder een projectsubsidie heeft aangevraagd;
- k. *uitgeverij*: een rechtspersoon die op continue basis bedrijfsactiviteiten ontplooit ten behoeve van de uitgave van literaire werken en voldoet aan de volgende voorwaarden:
 - beschikt over een onafhankelijke, ter zake kundige redactie die de vertaler begeleidt bij de totstandkoming van de vertaling;
 - biedt de uit te geven vertaling of de uit te geven vertalingen op regelmatige basis aan de boekhandel aan en verspreidt papieren uitgaven via de reguliere boekhandel;
 - voorziet zijn vertalingen van een ISBN;
- l. *vertaling*: een literaire vertaling in papieren of elektronische boekvorm van een literair werk in het Nederlands, het Fries, het Papiaments of voor publicaties op Bonaire, Sint Maarten, Saba of Sint-Eustatius in het Engels;
- m. *website*: de website van het Letterenfonds, zijnde www.letterenfonds.nl.

Artikel 2. Doel van de regeling

Op grond van deze regeling kan het Letterenfonds projectsubsidies verstrekken voor starters en gevorderde vertalers voor de totstandkoming van een literaire vertaling.

Artikel 3. Vereisten vertaling

De vertaling waarvoor subsidie wordt aangevraagd voldoet aan de volgende voorwaarden:

- a. op het moment van aanvragen verkeert de vertaling nog in het beginstadium;
- b. de vertaling wordt rechtstreeks uit de brontaal gemaakt en komt niet tot stand via een tussentaal;
- c. de vertaling wordt niet door meer dan twee vertalers gemaakt;
- d. de te schrijven vertaling voldoet aan dezelfde eisen die in artikel 4, tweede lid, onder d, onderde-

len i tot en met vi, worden gesteld aan de reeds gepubliceerde vertaling van de gevorderde vertaler met dien verstande dat in afwijking daarvan de omvang van de vertaling minimaal 10.000 woorden dient te zijn;

- e. in de vertaling komt een naamsvermelding van de vertaler in het colofon en op het omslag.

Artikel 4. Vereisten aanvrager

1. Als de aanvrager een starter is, moet de aanvrager voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - a. het gemiddelde belastbaar verzamelinkomen van de aanvrager in het tijdvak waarvoor het subsidiebedrag wordt verleend, is naar verwachting niet hoger dan een door het bestuur vastgestelde inkomensgrens;
 - b. aanvrager heeft een modelcontract met een uitgeverij afgesloten voor de uit te voeren vertaling;
 - c. de aanvraag is ingediend uiterlijk een maand na ondertekening van het modelcontract, of als een vertaling op de Cariben verschijnt uiterlijk een maand nadat er een uitgeefplan is opgesteld als bedoeld in artikel 5.
2. Als de aanvrager een gevorderde vertaler is, moet de aanvrager voldoen aan de volgende voorwaarden:
 - a. het gemiddelde belastbaar verzamelinkomen van de aanvrager in het tijdvak waarvoor het subsidiebedrag wordt verleend, is naar verwachting niet hoger dan een door het bestuur vastgestelde inkomensgrens;
 - b. aanvrager heeft met het oog op het uitgeven van de vertaling een modelcontract afgesloten met een uitgeverij dan wel heeft de aanvrager een intentieverklaring van een uitgeverij waarin is vastgelegd dat een dergelijk contract zal worden afgesloten;
 - c. van de aanvrager zijn niet meer dan vier door het Letterenfonds gesubsidieerde vertalingen nog ongepubliceerd;
 - d. van de hand van aanvrager is minimaal één vertaling reeds gepubliceerd die voldoet aan de volgende voorwaarden:
 - i. de vertaling is vertaald uit dezelfde brontaal als de tekst waarop de aanvraag betrekking heeft;
 - ii. de vertaling is uitgegeven in een oplage van minimaal 500 exemplaren en de vertaling heeft een omvang van minimaal 20.000 woorden als het gaat om een vertaling in het Nederlands;
 - iii. de vertaling is uitgegeven in een oplage van minimaal 200 exemplaren en de vertaling heeft een omvang van minimaal 20.000 woorden als het gaat om een vertaling in het Fries, Papiaments of Engels;
 - iv. de vertaling is uitgegeven in een oplage van minimaal 200 exemplaren en de vertaling heeft een omvang van minimaal 20 pagina's als het gaat om de vertaling van een poëziebundel;
 - v. de vertaling is verspreid via de reguliere boekhandel als het gaat om een papieren publicatie met uitzondering van vertalingen die op de Cariben verschijnen;
 - vi. de vertaling is tenminste vijf jaar via diverse elektronische kanalen voor het publiek beschikbaar gemaakt als het gaat om een digitale publicatie;
 - vii. de vertaling is niet langer dan vier jaar voor het moment van het indienen van de aanvraag gepubliceerd, als het gaat om een vertaaldebuut.
3. De hoogte van de inkomensgrens, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, onderdeel a, wordt bekendgemaakt in de Staatscourant en op de website van het Letterenfonds.

Artikel 5. Uitgaven op de Cariben

Als de vertaling op de Cariben verschijnt, is een modelcontract met een uitgever of een intentieverklaring van een uitgever niet vereist. In plaats daarvan gelden de volgende voorwaarden:

- a. de redactie, publicatie en promotie wordt geregeld in een uitgeefplan, dat is opgesteld in samenwerking met minimaal één externe partner/ of opdrachtgever;
- b. minimaal één externe partner/ of opdrachtgever verzorgt op basis van het hiervoor genoemde uitgeefplan één of meer van de volgende zaken: de redactie, publicatie of promotie;
- c. er is een deskundige redactie;
- d. de afspraken tussen vertaler en partners/opdrachtgevers behelzen een licentie; de vertaler draagt dus niet het volledige auteursrecht op de vertaling over;
- e. de vertaling wordt uitgegeven in een oplage van minimaal 150 exemplaren als het gaat om een papieren uitgave;
- f. de vertaling heeft een minimale omvang van 5.000 woorden voor proza of 10 gedichten voor poëzie; en
- g. de vertaling wordt in boekvorm gepubliceerd binnen twee jaar na de bekendmaking van het

subsidiebesluit door het Letterenfonds door diegene die daar volgens de afspraken in het uitgeefplan verantwoordelijk voor is.

Artikel 6. Weigeringsgronden

Een aanvraag voor subsidie kan worden afgewezen:

- a. als de aanvrager niet aantoonbaar heeft voldaan aan verplichtingen gesteld aan eerder door het Letterenfonds toegekende subsidies, dan wel toerekenbaar tekort is geschoten in de nakoming van één of meer verplichtingen verbonden aan een eerdere subsidieverlening door het Letterenfonds;
- b. als voor de activiteiten waarvoor een subsidie wordt aangevraagd, door het Letterenfonds al subsidie is verleend;
- c. als een aanvraag dezelfde activiteiten betreft als een aanvraag die eerder op grond van een toets aan de beoordelingscriteria, genoemd in artikel 10, is afgewezen;
- d. als het een uitgave in eigen beheer betreft, behalve wanneer de vertaling op de Cariben verschijnt;
- e. als de vertaler zelf in de productie-, promotie- of distributiekosten participeert of als de vertaler zelf een bepaald aantal exemplaren afneemt tegen betaling, behalve wanneer de vertaling op de Cariben verschijnt; of
- f. als het geplande tijdpad voor de vertaling uitgaat van meer dan 40.000 woorden per maand.

Artikel 7. Aanvraag

1. Een aanvraag bestaat uit de volgende verplichte onderdelen:
 - a. een volledig ingevuld aanvraagformulier dat op de website ter beschikking is gesteld en voorzien is van alle verplichte bijlagen; en
 - b. een afschrift van een modelcontract dan wel een intentieverklaring van een uitgeverij waarin is vastgelegd dat een dergelijk contract zal worden afgesloten en waarbij sprake is van een redelijke honorering van de vertaler in het modelcontract. In het geval van een intentieverklaring dient een afschrift van het modelcontract voorafgaand de subsidieverlening te worden overgelegd.
3. In afwijking van het eerste lid, onderdeel b, bevat een aanvraag voor een vertaling die verschijnt op de Cariben bewijsstukken dat wordt voldaan aan voorwaarden van artikel 5.
4. Een aanvraag van een literair vertaler woonachtig in België kan uitsluitend bij Literatuur Vlaanderen worden ingediend.
5. Een starter kan op grond van deze regeling in totaal maximaal drie keer een aanvraag indienen.
6. Een vertaler kan op grond van deze regeling per jaar maximaal vier aanvragen indienen.
7. Als een eerdere aanvraag van de aanvrager is afgewezen op grond van het criterium vertaalkwaliteit, genoemd in artikel 10, tweede lid, onderdeel a, kan pas een nieuwe aanvraag worden ingediend als een nieuw werk op dat criterium kan worden beoordeeld.

Artikel 8. Aanvraagperiode, verdelingssysteem en subsidieplafond

1. Het Letterenfonds behandelt de aanvragen van starters doorlopend op volgorde van binnenkomst.
2. Het Letterenfonds behandelt de aanvragen van gevorderde vertalers op volgorde van binnenkomst in maximaal drie subsidierondes per jaar.
3. Het Letterenfonds publiceert de openings- en sluitingsdata van de subsidierondes als bedoeld in het tweede lid in de Staatscourant en op de website.
4. Als datum van ontvangst van een aanvraag geldt de datum waarop het Letterenfonds een complete aanvraag heeft ontvangen.
5. Het jaarlijkse subsidieplafond voor projectsubsidies bedraagt 1.911.000 euro waarvan 50.000 euro voor starters en 1.861.000 euro voor gevorderde vertalers. Wijzigingen van het subsidieplafond worden gepubliceerd in de Staatscourant en op de website.
6. Als het subsidieplafond voor één van de categorieën in het desbetreffende jaar of de desbetreffende ronde niet wordt bereikt, kan het bestuur besluiten om het resterende bedrag aan het subsidieplafond van de andere categorie toe te voegen.

Artikel 9. Hoogte van de subsidie

1. De hoogte van de subsidie is als volgt:
 - a. een verdubbeling van het woordtarief dan wel regeltarief voor poëzie zoals bepaald in het modelcontract, als de aanvrager een starter is;
 - b. een door het bestuur nader in de Staatscourant te bepalen woordtarief of regeltarief voor poëzie, als de aanvrager een gevorderde vertaler is.
2. Een percentuele toeslag kan worden toegekend van:
 - a. 15% aan de gevorderde vertaler vanwege een bovengemiddelde moeilijkheidsgraad van de vertaling;
 - b. 30% aan de gevorderde vertaler vanwege een hoge moeilijkheidsgraad van de vertaling;
 - c. 30% aan de gevorderde vertaler vanwege selectie- en editiewerkzaamheden;
 - d. 100% voor de twee vertalers die op basis van een modelcontract werken aan een duo-vertaling indien:
 - i. sprake is van een junior vertaler, die maximaal 8 eerdere literaire vertalingen heeft gemaakt en een senior vertaler, die minimaal 7 vertalingen meer heeft gemaakt dan de junior vertaler;
 - ii. de vertalers samen maximaal 20.000 woorden per maand vertalen; en
 - iii. de laatste aanvraag van de senior vertaler voor een projectsubsidie niet is afgewezen op basis van vertaalkwaliteit.
3. Het subsidiebedrag zoals berekend op basis van het eerste en tweede lid, wordt voor de gevorderde vertaler aangevuld met een subsidiebedrag gelijk aan 150% van het honorarium dat de uitgever beschikbaar stelt voor het voor- of nawoord, onder de voorwaarde dat het honorarium schriftelijk is vastgelegd.

Artikel 10. Beoordelingscriteria

1. De aanvraag van een starter wordt getoetst op overtuigingskracht van de motivering.
2. De aanvraag van een gevorderde vertaler wordt getoetst aan de volgende criteria, waarbij geldt dat voor toekenning van de subsidie het oordeel over alle beoordelingscriteria positief dient te zijn:
 - a. de vertaalkwaliteit, namelijk de kwaliteit van het literaire vertaaloeuvre van de aanvrager, waaronder met name de kwaliteit van recent gepubliceerde vertalingen;
 - b. de literaire kwaliteit of het literair belang van de brontekst;
 - c. de mate waarin voldoende tijd is gepland om redelijkerwijs een goede vertaling te kunnen maken.
3. Indien de vertaalkwaliteit van een aanvrager in een eerdere subsidietoekenning door het Letterenfonds positief is beoordeeld, kan het Letterenfonds deze beoordeling tot uitgangspunt nemen.

Artikel 11. Adviesprocedure

1. Het bureau beoordeelt de aanvragen van starters op basis van het beoordelingscriterium van artikel 10, eerste lid.
2. Een adviescommissie samengesteld uit leden van de Raad van advies als bedoeld in het Huishoudelijk reglement van het Letterenfonds, adviseert het bestuur over de mate waarin de aanvragen van gevorderde vertalers voldoen aan de beoordelingscriteria in artikel 10, tweede lid, en adviseert over de hoogte van de subsidie. De adviescommissie kan zich laten bijstaan door één of meer externe adviseurs.

Artikel 12. Verdeling budget

1. Een subsidieaanvraag van een starter wordt geweigerd als door verstrekking van de subsidie voor zover het subsidieplafond voor starters zou worden overschreden.
2. Als het subsidieplafond ontoereikend is om alle aanvragen van gevorderde vertalers te honoreren waarover de adviescommissie in de desbetreffende ronde positief oordeelde, wordt van de gevorderde vertaler die in die ronde meer dan één aanvraag heeft ingediend, slechts één aanvraag gehonoreerd en worden de overige aanvragen doorgeschoven naar de volgende ronde.
3. Als het subsidieplafond voor gevorderde vertalers na toepassing van het tweede lid nog ontoereikend is om alle positief beoordeelde aanvragen te honoreren, dan worden in afwijking van artikel 8, tweede lid, deze aanvragen van gevorderde vertalers gelijktijdig behandeld en gehono-

reerd volgens indeling in de volgende groepen, waarbij binnen een groep de rangorde wordt bepaald op basis van de in het modelcontract vastgelegde inleverdatum;

- a. groep A: aanvragen van aanvragers die niet meer dan tien projectsubsidies voor vertalingen hebben ontvangen;
 - b. groep B: aanvragen voor vertalingen van poëzie, kinder- en jeugd, beeldverhaal, essayistiek, toneel, korte verhalen en bloemlezingen;
 - c. groep C: aanvragen voor vertalingen uit een brontaal anders dan het Engels;
 - d. groep D: aanvragen voor vertalingen uit het Engels.
4. Als er na toepassing van het derde lid in de desbetreffende subsidieronde nog een bedrag resteert, neemt het bestuur de in het lopende jaar gehonoreerde aanvragen als leidraad. De aanvragen van aanvragers met het minste aantal gehonoreerde projecten krijgen prioriteit.
 5. Als er na toepassing van het vierde lid nog een bedrag resteert, verdeelt het bestuur dat bedrag over de resterende positief beoordeelde aanvragen van gevorderde vertalers naar rato van het aantal te vertalen woorden.

Artikel 13. Besluit

1. Het bestuur beslist binnen 8 weken na het moment waarop de aanvraag van een starter compleet is ontvangen.
2. Het bestuur beslist binnen 13 weken na afloop van de periode waarin aanvragen van gevorderde vertalers kunnen worden ingediend.
3. De termijn genoemd in het vorige lid bedraagt 22 weken, indien over de aanvraag advies wordt ingewonnen bij een adviescommissie dan wel een nader onderzoek wordt ingesteld.
4. Bij het verlenen van de subsidie geeft het bestuur direct een beschikking tot subsidievaststelling.
5. In de beschikking wordt de wijze van betaling van de subsidie bepaald.

Artikel 14. Verplichtingen subsidieontvanger

1. De subsidie wordt door de subsidieontvanger besteed aan de totstandkoming van de in de aanvraag omschreven vertaling.
2. De subsidieontvanger doet onverwijld mededeling aan het Letterenfonds van ingrijpende wijzigingen in de bij de aanvraag overgelegde gegevens.
3. Indien de subsidieontvanger de vertaling niet kan voltooien binnen de in de aanvraag vermelde periode dan wel niet zal voltooien, meldt hij dit onverwijld aan het Letterenfonds en maakt hij de redenen hiervoor kenbaar.
4. De subsidieontvanger informeert het Letterenfonds te allen tijde juist en waarheidsgetrouw.
5. De subsidieontvanger maakt geen inbreuk op auteursrechten van derden.
6. Indien een subsidieontvanger subsidies of geldelijke middelen van derde partijen voor de vertaling heeft ontvangen, stelt hij het Letterenfonds hiervan in kennis.
7. De subsidieontvanger is verplicht de vertaling direct na publicatie in enkelvoud toe te zenden aan het Letterenfonds.
8. In de vertaling is het Letterenfonds vermeld als subsidieverstrekker op een door het Letterenfonds aangegeven wijze.
9. Indien de inkomensgrens, bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, onderdeel a, is overschreden in het tijdvak waarvoor de subsidie is verleend, meldt de subsidieontvanger dit onverwijld aan het Letterenfonds na ontvangst van de definitieve aanslag inkomstenbelasting over de jaren in het desbetreffende tijdvak.
10. De subsidieontvanger werkt mee aan door of namens het Letterenfonds ingesteld onderzoek dat erop is gericht het Letterenfonds inlichtingen te verschaffen ten behoeve van de ontwikkeling van het beleid.

Artikel 15. Intrekkings- en wijzigingsgronden subsidievaststelling

1. Het bestuur kan de subsidievaststelling intrekken of wijzigen als de subsidieontvanger niet heeft voldaan aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen.
2. Als het Letterenfonds constateert dat ingrijpende wijzigingen zijn opgetreden ten opzichte van de bij de aanvraag verstrekte gegevens, kan het de subsidievaststelling intrekken of wijzigen.
3. Het bestuur is bevoegd de subsidievaststelling te wijzigen dan wel in te trekken wanneer de termijn, bedoeld in artikel 14, derde lid, is overschreden en de subsidieontvanger naar het oordeel van het bestuur hiervoor geen gegronde redenen heeft kunnen aanvoeren.
4. Het bestuur is bevoegd de subsidievaststelling te wijzigen dan wel in te trekken wanneer de inkomensgrens, bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid onder a, is overschreden.
5. Het bestuur is bevoegd de subsidievaststelling te wijzigen dan wel in te trekken op grond van het overlijden van de subsidieontvanger.
6. Het bedrag waarmee de subsidie eventueel wordt verlaagd, wordt verrekend met eventueel nog te betalen gedeelten van de subsidie of teruggevorderd.

Artikel 16. Hardheidsclausule

Het bestuur kan, gelet op het belang dat deze regeling beoogt te beschermen, een artikel buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover strikte toepassing leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Artikel 17. Slotbepalingen

1. In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslist het bestuur.
2. De Regeling projectsubsidies voor literaire vertalingen wordt ingetrokken.
3. In afwijking van het tweede lid blijft de Regeling projectsubsidies voor literaire vertalingen van toepassing op voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze regeling verleende subsidies en tijdig ingestelde bezwaar- en beroepschriften.

Artikel 18. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 10 september 2025.

Artikel 19. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als Regeling projectsubsidies voor literaire vertalingen.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst en gepubliceerd op de website van het Letterenfonds (www.letterenfonds.nl).

*Het bestuur van het Nederlands Letterenfonds,
Voor deze,
R.N. de Bildt,
directeur-bestuurder*

TOELICHTING

Met ingang van de eerste aanvraagronde van 2026 (uiterste indiendatum: 15 december 2025) voert het Nederlands Letterenfonds een herziening door van de regeling Projectsubsidies voor literaire vertalingen. De aanleiding ligt in veranderingen en wensen in het veld en in de ambities uit het beleidsplan 2025–2028. Die ambities richten zich enerzijds op het versterken van de positie van alle literair vertalers – van beginnend talent tot gevorderde vertaler – en anderzijds op het vereenvoudigen van regelingen, zodat het aanvragen van subsidie toegankelijker wordt.

Om de regelingen voor literair vertalers eenvoudiger te maken zijn de twee eerdere regelingen Starters- en ontwikkelbeurzen literair vertalers en Projectsubsidies voor literaire vertalingen in samenhang herzien.

De vernieuwde regeling Projectsubsidies voor literair vertalers staat nu ook open voor vertalers in het Caribisch deel van het Koninkrijk en voor alle vertalers met een modelcontract. Daarmee komen ook vertalers met een eerste modelcontract in aanmerking voor ondersteuning. Ook biedt de nieuwe regeling meer mogelijkheden voor de instroom en doorstroom van beginnende literair vertalers, waarbij gevorderde literair vertalers nadrukkelijk ruimte en waardering krijgen voor het delen van hun kennis en expertise met beginnende vertalers.

Met de uitbreiding naar het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt de regeling verruimd met vertalingen in de talen Papiaments en Engels zoals die door moedertaalsprekers in het Caribisch deel van het Koninkrijk worden gehanteerd. Met Papiaments worden de talen Papiamentu en Papiamentu bedoeld.

Als nieuwe eis is in de regeling opgenomen dat de naam van de vertaler in de uitgave én op het omslag wordt vermeld.

Met deze herziening wil het fonds binnen een snel veranderend veld zorgen voor een grotere toegankelijkheid, zodat de bestaande kennis van literair vertalen blijft behouden en er ook in de toekomst voldoende kwalitatief goede vertalers zijn.

Doel van de regeling

Met de regeling Projectsubsidies voor literair vertalers worden vertalers ondersteund bij de uitvoering van kwalitatief hoogwaardige literaire vertalingen in het Nederlands, Fries, Engels of Papiaments. De subsidie biedt een aanvulling op het honorarium van de uitgeverij, zodat de vertaler voldoende tijd, ruimte en aandacht vrij kan maken om een kwalitatief hoogwaardig resultaat te bereiken. De regeling draagt zo niet alleen bij aan de kwaliteit maar (indirect) ook aan de breedte en diversiteit van het aanbod aan literatuur in de in aanmerking komende talen.

Starters en gevorderde vertalers

De Nederlandse literatuur heeft baat bij een rijke variëteit aan stemmen, literaturen en culturen. Tegelijkertijd wordt de breedte en diversiteit in het aanbod aan universitaire taalopleidingen steeds minder vanzelfsprekend. Ook andere ontwikkelingen in het veld, zoals de opkomst van generatieve vormen van kunstmatige intelligentie, kunnen weerslag hebben op de bloeiende vertaalcultuur die het literaire landschap in de Lage Landen typeert. Het Letterenfonds zet zich juist in voor het behoud van de hoge kwaliteit van het literair vertalen en creëert daarom meer mogelijkheden en meer ruimte voor kennisoverdracht.

Binnen de regeling Projectsubsidies voor literair vertalers wordt daarom een laagdrempelige mogelijkheid voor starters ingevoerd, zodat zij zonder toetsing van de vertaalkwaliteit voor hun eerste twee of eventueel drie vertalingen een projectsubsidie kunnen aanvragen om hun kennis, ervaring en kwaliteiten te vergroten. Waar starters eerder één aanvraag konden indienen, kan nu voor de eerste drie literaire vertalingen worden aangevraagd. De voorwaarde voor een aanvraag als starter is een modelcontract. Ook moet de aanvraag uiterlijk binnen een maand na ondertekening van het contract zijn ingediend.

Bij een aanvraag voor een derde vertaling met een modelcontract kan de aanvrager kiezen tussen een aanvraag als starter of als gevorderde vertaler. In het laatste geval wordt de vertaalkwaliteit van een recent gepubliceerde en met modelcontract gemaakte vertaling beoordeeld. Deze vertaling mag niet ouder zijn dan vier jaar en moet uit dezelfde taal (of in dezelfde taalcombinatie) en bij voorkeur ook in hetzelfde genre zijn vertaald als het boek waarvoor wordt aangevraagd. Als de eerste aanvraag als gevorderde vertaler is voor een solo-vertaling, wordt een eerdere solo-vertaling beoordeeld. Is de eerste aanvraag als gevorderde vertaler voor een duo-vertaling, dan dient een eerdere literaire vertaling van dit duo te kunnen worden beoordeeld.

Ook gevorderde vertalers die uit een voor hen 'nieuwe' taal gaan werken, dienen eerst als starter aan te vragen. De route is zoals hierboven beschreven. Na publicatie van deze eerste vertaling zal de aanvrager voor de 'nieuwe' taal als 'gevorderde vertaler' doorgaan.

Net als voorheen kunnen aanvragen doorlopend worden ingediend. Aanvragen van starters worden

zo snel mogelijk behandeld (en uiterlijk binnen acht weken na ontvangst van een complete aanvraag). Aanvragen van gevorderde vertalers worden voorgelegd aan een adviescommissie en net als voorheen behandeld in drie rondes per jaar.

Vereisten vertaling

In aanmerking komen alle literaire genres, van poëzie en proza tot kinderboek, en van beeldverhaal en non-fictie tot toneel in boekvorm. Er kan alleen worden aangevraagd voor vertalingen van literair werk die rechtstreeks uit de oorspronkelijke taal, uit de brontaal worden gemaakt. Vertalingen die via een tussentaal tot stand komen worden niet in behandeling genomen. Ook moeten aanvragen altijd voorafgaand aan (of in het beginstadium van) het vertaalwerk worden ingediend.

Gegeven het doel van de regeling Projectsubsidies voor literair vertalers moge duidelijk zijn dat het Letterenfonds haastvertalingen niet ondersteunt. Aanvragen met een planning boven de 40.000 woorden per maand worden niet in behandeling genomen. Om dezelfde redenen komen literaire vertalingen die door meer dan twee vertalers worden gemaakt, niet in aanmerking voor een project-subsidie.

Het Letterenfonds wil de positie van de beroepsgroep van literair vertalers versterken, ook op het vlak van zichtbaarheid. Daarom is er de nieuwe subsidievoorwaarde dat de naam van de vertaler in het colofon en op het omslag wordt genoemd. De te publiceren vertaling moet verder aan minimale voorwaarden voldoen wat betreft het aantal woorden, de oplage en de vorm en duur van distributie die in de regeling gespecificeerd zijn.

Het principe van fair pay is onverminderd een belangrijk uitgangspunt. Het modelcontract blijft daarom een belangrijke voorwaarde voor het indienen van een aanvraag. De aanvrager kan bij de aanvraag een intentieverklaring van de uitgever indienen, waarbij een afschrift van het modelcontract vóór de subsidieverlening moet worden nagestuurd.

De voorwaarde van een modelcontract geldt voor alle aanvragers met uitzondering van aanvragers voor publicaties in het Caribisch deel van het Koninkrijk, voor hen zijn hieronder voorwaarden geformuleerd die beter aansluiten bij de literaire infrastructuur op de Cariben.

Het belastbaar verzamelinkomen mag in het tijdvak waarvoor de subsidie wordt verleend, niet hoger zijn dan een door het bestuur vastgestelde inkomensgrens. Als bewijs voor het belastbaar verzamelinkomen geldt de definitieve aanslag inkomstenbelasting van de Belastingdienst.

Aanvragen voor publicaties in het Caribisch deel van het Koninkrijk (artikel 5)

Omdat de literaire infrastructuur in het Caribisch deel van het Koninkrijk verschilt van die van Europees Nederland, verruimt het fonds de ingangseisen voor aanvragers voor literaire vertalingen die op de Cariben verschijnen. In dat geval is een modelcontract met een uitgever of een intentieverklaring van een uitgever niet vereist. Voor deze aanvragers zijn daarom in de regeling andere eisen geformuleerd.

Bij een publicatie op de Cariben moet minimaal één organisatie zijn betrokken, die zorgdraagt voor de redactie, productie of promotie van het te vertalen werk. Dit kan bijvoorbeeld een bibliotheek of een literair festival zijn, of een organisatie die zich inzet voor leesbevordering of talentontwikkeling. In de overeenkomst met deze organisatie zijn afspraken gemaakt over redactie, productie, promotie en een licentie, waarbij de vertaler niet het volledige auteursrecht op de vertaling overdraagt. De aanvrager stuurt bij de aanvraag een uitgeefplan mee, dat deze aspecten verwoordt, en een afschrift van de overeenkomst met de organisatie(s).

Verder zijn de volgende eisen van toepassing:

- Er is sprake van een deskundige redactie;
- De vertaling wordt uitgegeven in een oplage van minimaal 150 exemplaren als het gaat om een papieren uitgave;
- De vertaling heeft een omvang van minimaal 5.000 woorden voor proza of minimaal 10 gedichten voor poëzie;
- Het boek wordt gepubliceerd binnen twee jaar na de bekendmaking van het subsidiebesluit door het Letterenfonds door diegene die daar volgens de afspraken in het uitgeefplan verantwoordelijk voor is.

Hoogte subsidie en toeslagen (artikel 9)

Voor het bepalen van de hoogte van de subsidie is het contractueel bepaalde aantal woorden van de vertaling leidend. Bij een duo-vertaling wordt de hoogte van de subsidie uiteraard bepaald door het aandeel/ aantal woorden dat de aanvrager op zich neemt.

Het woordtarief voor starters is een verdubbeling van het woord- of regeltarief van het modelcontract. Voor gevorderde vertalers ligt het woord- of regeltarief hoger. Deze tarieven worden gepubliceerd in

de Staatscourant en op de website van het Letterenfonds.

Voor vertalingen uit sommige talen, zoals bijvoorbeeld agglutinerende talen of het Chinees en Japans bestaat het faire gebruik om het aantal woorden in de brontekst contractueel met een percentage te verhogen (dan wel op het definitieve aantal Nederlandse woorden te baseren).

Voor het schrijven van een voor- of nawoord bij de vertaling kan een extra bedrag worden toegekend. Het Letterenfonds ondersteunt voor- of nawoorden van vertalers omdat ze bijdragen aan de zichtbaarheid van de kunst en kunde van het literair vertalen. Voorwaarde is wel dat vertaler en uitgeverij in het modelcontract een honorarium voor dit voor- of nawoord hebben afgesproken.

In aanvulling op de subsidie kunnen, zo nodig, één of meer toeslagen worden toegekend. Deze dienen te worden aangevraagd. Als er geen toeslag is aangevraagd kan deze ook niet worden toegekend door het Letterenfonds.

Er zijn drie verschillende toeslagen. Nieuw is de zogenoemde *junior-senior toeslag*. Met deze nieuwe toeslag wil het Letterenfonds kennisdeling tussen minder en meer ervaren vertalers stimuleren en waarderen. Omdat samenwerking en kennisoverdracht een reëel beslag leggen op beider tijd voorziet deze toeslag in een verdubbeling van de subsidie.

1 – Toeslag voor de bovengemiddelde of bijzonder hoge moeilijkheidsgraad van de vertaling (15% of 30%). Deze toeslag kan niet door starters worden aangevraagd.

2 – Toeslag voor selectie- en evt. editie werkzaamheden, bijvoorbeeld bij het samenstellen van een bloemlezing (30%). Deze toeslag kan niet door starters worden aangevraagd.

3 – Toeslag voor samenwerking tussen minder en meer ervaren vertaler in de vorm van een duo-vertaling. De zogenoemde junior-senior toeslag (100%).

Deze kan worden aangevraagd bij een duo-vertaling waarvan de planning ruim voldoende tijd biedt voor kennisoverdracht en uitwisseling: het modelcontract staat dus op naam van beide vertalers. De planning van het vertaalproject bedraagt in totaal niet meer dan 20.000 woorden per maand. De ervaren vertaler dient van bewezen kwaliteit te zijn: de meest recente aanvraag mag niet zijn afgewezen op literaire vertaalkwaliteit. Ook dient de 'senior' meer literaire vertalingen met een modelcontract te hebben gepubliceerd dan de junior. De junior heeft eerder niet meer dan acht vertalingen met een modelcontract gemaakt. De senior heeft minimaal zeven literaire vertalingen met een modelcontract méér gemaakt dan de junior (op het moment van aanvragen).

Criteria (artikel 10)

De criteria bij de behandeling van aanvragen voor een projectsubsidie blijven:

- 1) literaire kwaliteit van de brontekst (dus: het te vertalen boek),
- 2) de moeilijkheidsgraad van de vertaling,
- 3) de literaire vertaalkwaliteit van eerdere/recente vertalingen die door de aanvrager zijn gemaakt, en
- 4) de planning. Is er voldoende tijd vrijgemaakt voor de literaire vertaling waarvoor wordt aangevraagd?

Bij de behandeling van aanvragen van starters wegen criterium 2 en 3 niet mee. Als bij de aanvraag van een gevorderde vertaler zowel de literaire kwaliteit, de vertaalkwaliteit als de planning als voldoende of goed zijn beoordeeld, wordt de subsidie verleend – tenzij het subsidieplafond in een ronde wordt bereikt.

1. Literaire kwaliteit van de brontekst (dus: het te vertalen boek),

Bij de beoordeling van de literaire kwaliteit c.q. het belang van een brontekst wordt gekeken naar de verteltechnische en stilistische kenmerken van de tekst in samenhang met de idee of thema van het boek (de zeggings- of verbeeldingskracht). Dat gebeurt op basis van begrippen en concepten die gangbaar zijn in de literatuurbeschouwing, zoals bijvoorbeeld stijl, compositie, thematiek, karakteropbouw, gelaagdheid, ritme en de eigenheid van de literaire stem. Invulling van deze aspecten kan per genre verschillen. Daarnaast wordt gekeken naar genre-specifieke kenmerken. Ook het culturele of maatschappelijke belang van de tekst (zowel in de brontaal als in de doeltaal) kunnen worden betrokken bij de beoordeling. Indien het Letterenfonds eerder aanvragen voor werk van dezelfde schrijver heeft ontvangen, kunnen eerdere beoordelingen van het oeuvre meewegen bij de beoordeling van de literaire kwaliteit c.q. het belang van de voorgelegde brontekst.

Bij aanvragen van starters wordt alleen beoordeeld of deze aspecten adequaat en overtuigend zijn weergegeven in de motivering van de aanvraag. Bij aanvragen van gevorderde vertalers kunnen daarnaast ook adviezen over de literaire kwaliteit van de brontekst worden opgevraagd.

2. De moeilijkheidsgraad van de vertaling

Op basis van de brontekst wordt beoordeeld of de vertaling bovengemiddeld of bijzonder moeilijk is. Daarbij kan worden gekeken naar stijlaspecten (zinsstructuur, ritme, woordspelingen; metaforen;

dialect; sociolect; slang; archaïsmen; neologismen), vaktalige aspecten (gespecialiseerde taal; kennis van bepaalde domeinen en de vaktaal daarvan) literaire aspecten (citaten en toespelingen; intertekstualiteit, bijvoorbeeld verwijzingen naar de klassieken of de eigen literatuur) en culturele aspecten (kwesties van de real world – culturele eigenheden van het origineel, gewoonten, instituties, gastronomie et cetera; de mogelijkheden van de vertaler die exotisch te houden of te naturaliseren). Daarnaast kunnen andere factoren van belang zijn, zoals de afstand tussen broncultuur en doelcultuur.

3. De literaire vertaalkwaliteit van eerdere/recente vertalingen uit dezelfde taal die door de aanvrager zijn gemaakt

Bij de behandeling van aanvragen van gevorderde vertalers kan altijd een beoordeling van een eerdere (ondersteunde) vertaling worden betrokken.

Bij aanvragen van starters wordt de literaire vertaalkwaliteit nog niet beoordeeld. Voor alle andere aanvragers moet er om de literaire vertaalkwaliteit van eerdere vertalingen uit dezelfde taal (of in dezelfde taalcombinatie) van de aanvrager te kunnen beoordelen, minimaal één literaire vertaling zijn gepubliceerd die is gemaakt met een modelcontract. Deze publicatie mag niet ouder zijn dan vier jaar. Om een goede inschatting te kunnen maken van de literaire vertaalkwaliteit van de aanvrager is het belangrijk dat bij een aanvraag voor een solo vertaling ook een gepubliceerde solo vertaling wordt voorgelegd; bij aanvragen van een vertaalduo wordt bij voorkeur een gepubliceerde vertaling van hetzelfde duo beoordeeld.

De beoordeling van de literaire vertaalkwaliteit van een vertaling gebeurt op basis van de vertaling als geheel en een vergelijking met een fragment van circa 20 pagina's uit de brontekst.

Bij het beoordelen van de literaire kwaliteit van een vertaling wordt minimaal een oordeel gevormd over de moeilijkheidsgraad van de vertaling, de verzorgdheid van het Nederlands, de vertaalvaardigheid en de manier waarop met kenmerkende (literaire) eigenschappen van de oorspronkelijke tekst (denk aan stijl, toon, register, dialogen, idioom) in de vertaling is omgegaan.

Als een aanvrager is afgewezen op vertaalkwaliteit dient bij een nieuwe aanvraag een nieuwe d.w.z. een recente en nog niet beoordeelde, gepubliceerde vertaling uit dezelfde taal en bij voorkeur in hetzelfde genre te worden voorgelegd.

4. De planning: is de planning voor de literaire vertaling waarvoor wordt aangevraagd realistisch?

Bij het beoordelen van de planning wordt onder meer gekeken naar de contractuele inleverdatum en de planning van andere recente aanvragen. Het gaat er bij dit criterium om of de aanvrager naar het oordeel van het Letterenfonds redelijkerwijs voldoende tijd heeft ingeruimd om de verwachting te rechtvaardigen dat de vertaling zorgvuldig wordt uitgevoerd. Om een goede en zorgvuldige vertaling te maken gaat het Letterenfonds ervan uit dat een vertaler maximaal 200.000 woorden per jaar kan vertalen.